

Na osnovu čl. 5. stav (1) tačka h) i 19. stav (1) tačka c) Zakona o Agenciji za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj: 75/17), člana 12. stav (1) tačka d) Statuta Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj: 3/18) i čl. 80. stav (5) i 81. stav (14) Zakona o bankama ("Službene novine Federacije BiH", broj: 27/17), Upravni odbor Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 20.06.2019. godine, d o n o s i

ODLUKU
O UPRAVLJANJU KREDITNIM RIZIKOM I UTVRĐIVANJU OČEKIVANIH
KREDITNIH GUBITAKA
-Neslužbeni prečišćeni tekst-
(Sl. novine FBiH br. 44/19 i 37/20)

1. Opće odredbe

Član 1.
Predmet odluke

- (1) Ovom odlukom propisuju se:
  - a) pravila za upravljanje kreditnim rizikom,
  - b) način raspoređivanja izloženosti u nivoe kreditnog rizika i utvrđivanje očekivanih kreditnih gubitaka,
  - c) prihvatljiv kolateral za potrebe utvrđivanja očekivanih kreditnih gubitaka,
  - d) prihvatljiv kolateral za potrebe ograničenja najveće dopuštene izloženosti u odnosu na priznati kapital,
  - e) tretman materijalne aktive stečene u postupku naplate potraživanja,
  - f) način izvještavanja Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Agencija).
- (2) Ovom odlukom propisuju se minimalni zahtjevi, a banka može primijeniti strože zahtjeve.
- (3) Odredbe ove odluke primjenjuju se na banke sa sjedištem u Federaciji Bosne i Hercegovine koje su od Agencije dobile dozvolu za rad.
- (4) Banka je dužna primjenjivati odredbe ove odluke na pojedinačnoj i konsolidovanoj osnovi.
- (5) Uputstvom za klasifikaciju i vrednovanje finansijske aktive (u daljem tekstu: Uputstvo) detaljnije se definiraju i pojedine odredbe ove odluke, s ciljem osiguranja jedinstvenog računovodstvenog i regulatornog tretmana finansijske aktive.
- (6) Na pitanja vezana za upravljanje kreditnim rizikom u bankama koja nisu definirana ovom odlukom, a definirana su Zakonom o bankama ili drugim podzakonskim propisima, primjenjivat će se odredbe tog zakona ili drugog podzakonskog propisa.

Član 2.
Pojmovi

- (1) Pojmovi koji se koriste u ovoj odluci imaju sljedeća značenja:
  - a) **Izloženost** je bruto knjigovodstvena vrijednost stavke bilansne i vanbilansne aktive.
  - b) **Nekvalitetna izloženost** je:
    - 1) izloženost u statusu neizmirenja obaveza, odnosno izloženost koja je raspoređena u nivo kreditnog rizika 3 iz člana 20. ove odluke i
    - 2) izloženost koja se vrednuje po fer vrijednosti kroz račun dobiti ili gubitka, a ispunjava uslov za raspoređivanje u nivo kreditnog rizika 3.
  - c) **Nekvalitetni kredit** je:

- 1) kredit u statusu neizmirenja obaveza, odnosno kredit koji je raspoređen u nivo kreditnog rizika 3 iz člana 20. ove odluke i
  - 2) kredit koji se vrednuje po fer vrijednosti kroz račun dobiti ili gubitka, a ispunjava uslov za raspoređivanje u nivo kreditnog rizika 3.
- d) **Očekivani kreditni gubitak (ECL)** jeste ispravka vrijednosti bilansne izloženosti i rezervisanja za pokriće očekivanih kreditnih gubitaka za vanbilansne izloženosti koje banka knjigovodstveno evidentira kroz račun dobiti ili gubitka, a utvrđuje se u skladu sa odredbama ove odluke i Uputstva.
- e) **Vanjska institucija za procjenu kreditnog rejtinga (ECAI)** ima isto značenje kao u Odluci o izračunavanju kapitala banke.
- f) **Računovodstveni otpis** jeste prijenos bilansne izloženosti u vanbilansnu evidenciju, pri čemu banka zadržava pravo na dalje poduzimanje mjera za naplatu potraživanja od dužnika.
- g) **Trajni otpis** jeste otpis bilansne izloženosti koji dovodi do prestanka priznavanja cijele izloženosti ili njenog dijela u poslovnim knjigama banke (bilansnoj i vanbilansnoj evidenciji).
- h) **Modifikacija izloženosti** je postupak kojim se mijenjaju uslovi originalnog ugovora te izloženosti, pri čemu modifikacija može biti:
- 1) uzrokovana tekućim potrebama dužnika (npr. smanjenje efektivne kamatne stope zbog promjena na tržištu, zamjena kolaterala i sl.), a ne finansijskim poteškoćama dužnika,
  - 2) uzrokovana trenutnim finansijskim poteškoćama dužnika ili poteškoćama koje će uskoro nastati, odnosno pogoršanjem njegove kreditne sposobnosti, urednosti u izmirivanju obaveza prema banci ili drugim povjericima (u daljem tekstu za ovu vrstu modifikacije koristi se pojam: restrukturirana izloženost).
- i) **Prihvatljiv kolateral** jeste kolateral koji banka može uzeti u obzir prilikom procjene budućih novčanih tokova za potrebe utvrđivanja očekivanih kreditnih gubitaka, a koji mora ispuniti sve uslove u vezi sa kolateralom navedene u ovoj odluci.
- j) **Korektivni faktor** (*engl. haircut*) jeste faktor kojim se banka koristi za prilagođavanje vrijednosti procijenjenih budućih novčanih tokova iz prihvatljivog kolaterala u odnosu na tržišnu vrijednost kolaterala, uzimajući u obzir odgovarajući interno procijenjeni rok naplate, te za izračunavanje iznosa izloženosti osiguranog prihvatljivim kolateralom za potrebe primjene člana 25. st. (1) i (2) ove odluke.
- k) **Nezavisni procjenitelj** je lice zaposleno u banci ili angažovano od strane banke koje posjeduje potrebne stručne kvalifikacije, tehničke sposobnosti, iskustvo i odgovarajuće ovlaštenje (licencu, rješenje i sl.) potrebno za utvrđivanje vrijednosti nekretnine ili pokretne imovine, te dobro poznaje tržište nekretnina i pokretne imovine.
- Nezavisni procjenitelj ili član njegove uže porodice ne smije:
- 1) biti uključen u postupak odobravanja izloženosti ili u posredovanje, prodaju ili iznajmljivanje nekretnine ili pokretne imovine,
  - 2) imati pravni ili poslovni odnos sa dužnikom, osim posla procjene,
  - 3) biti povezano lice sa kupcem ili prodavaocem pokretne imovine ili nekretnina,
  - 4) imati vlastite interese s obzirom na rezultate konačnog izvještaja kojim se utvrđuje tržišna vrijednost nekretnine ili pokretne imovine, osim naknade za izvršavanje procjene.

Visina naknade koju prima nezavisni procjenitelj ne smije zavisiti od rezultata procjene, a nezavisni procjenitelj dužan je da sačini jasan, transparentan i objektivan izvještaj o procjeni vrijednosti nekretnine ili pokretne imovine, u skladu sa pravilima i standardima struke.

- l) **Kamatno inducirani kreditni rizik** jeste rizik gubitka kojem je dodatno izložena banka koja preuzima kreditni rizik iz izloženosti vezanih za promjenljivu kamatnu stopu.
  - m) **Materijalno značajan iznos** za potrebe utvrđivanja broja dana kašnjenja ima isto značenje kao u Odluci o izračunavanju kapitala banke.
  - n) **Utvrđivanje broja dana kašnjenja** ima isto značenje kao u Odluci o izračunavanju kapitala banke.
- (2) Pojmovi koji nisu definirani ovim članom, a koriste se u ovoj odluci, imaju značenje u skladu sa zakonskim propisima i drugim podzakonskim propisima.

2. Pravila za upravljanje kreditnim rizikom

Član 3.

Pravila za upravljanje kreditnim rizikom

- (1) Pored propisanih općih i posebnih standarda za upravljanje rizicima, a koji se odnose na uspostavljanje i primjenu sistema internog upravljanja u bankama, banka je dužna ispuniti zahtjeve u vezi sa posebnim pravilima za upravljanje kreditnim rizikom koji su propisani čl. 4-16. ove odluke.
- (2) Banka je dužna osigurati da se godišnjim planom rada interne revizije obuhvati pregled poštovanja pravila za upravljanje kreditnim rizikom iz stava (1) ovog člana.

Član 4.

Interni akti banke

- (1) Banka je dužna donijeti i provoditi adekvatne strategije, te politike i procedure za upravljanje kreditnim rizikom u kojima su jasno i detaljno utvrđene nadležnosti i odgovornosti nadležnih tijela i zaposlenih u banci.
- (2) Banka je dužna upravljati kreditnim rizikom na nivou pojedinačnih izloženosti i na nivou cijelog portfolija banke, odnosno uspostaviti i provoditi adekvatan i efikasan sistem stalnog praćenja pojedinačnih izloženosti koje nose kreditni rizik i cijelog portfolija, te osigurati da nivo, struktura i kvalitet njenog portfolija bude usklađen sa usvojenim strategijama i politikama za upravljanje kreditnim rizikom.
- (3) Banka je dužna donijeti interne metodologije kojima će definirati način klasifikacije i vrednovanja izloženosti, njihovog raspoređivanja u nivoe kreditnog rizika i utvrđivanja očekivanih kreditnih gubitaka, koje su usklađene sa zahtjevima propisanim ovom odlukom i Uputstvom.
- (4) Metodologije iz stava (3) ovog člana usvaja nadzorni odbor banke, a uprava banke dužna je osigurati konzistentnu primjenu usvojenih metodologija, adekvatno praćenje i efikasan sistem internih kontrola primjene istih, uspostaviti odgovarajući sistem izvještavanja, te po potrebi predlaže njihove izmjene.
- (5) Funkcija interne revizije banke redovno ocjenjuje adekvatnost svih elemenata uspostavljenih metodologija i postupaka banke za klasifikaciju i vrednovanje izloženosti, uključujući ocjenu adekvatnosti sistema internih kontrola unutar tih postupaka, te daje preporuke za otklanjanje utvrđenih slabosti i nedostataka.

Član 5.

Organizacioni zahtjevi

- (1) Banka je dužna osigurati jasnu operativnu i organizacionu razdvojenost funkcije ugovaranja transakcija od funkcije podrške i upravljanja rizicima, uključujući i upravljačke i rukovodne nivoe.

- (2) Banka je dužna uspostaviti jasnu i dosljednu organizacionu strukturu koja osigurava utvrđivanje:
  - a) kriterija i procedura za odobravanje novih izloženosti ili modifikaciju postojećih izloženosti,
  - b) pravila odobravanja izloženosti na nivou pojedinačnih dužnika i na nivou grupe povezanih lica,
  - c) nadležnosti nadzornog odbora i uprave, kao i odbora koje oni imenuju, te ovlaštenja pojedinih rukovodnih nivoa za odobravanje izloženosti riziku.
- (3) Banka je dužna da u skladu sa interno propisanim nivoima kompetencija, sa aspekta izloženosti kreditnom riziku, osigura mišljenje lica zaduženog za procjenu kreditnog rizika u banci.
- (4) Banka je dužna utvrditi pravila i odgovornosti za odobravanje izloženosti, u izuzetnim slučajevima, kada se lice koje je zaduženo za ugovaranje transakcija i lice zaduženo za procjenu kreditnog rizika u banci ne mogu usaglasiti oko odobrenja izloženosti.
- (5) Izuzetno, ako banka odobrava izloženosti za koje nije potrebno mišljenje lica zaduženog za procjenu kreditnog rizika u banci iz stava (3) ovog člana, odluke o odobravanju izloženosti mogu se donositi u okviru funkcije ugovaranja transakcija. U tom slučaju banka je dužna propisati kriterije za utvrđivanje izloženosti za koje nije potrebno mišljenje lica zaduženog za procjenu kreditnog rizika u banci, pravila odobravanja tih izloženosti, koja omogućavaju njihovo grupisanje prema sličnim karakteristikama, i pravila njihovog praćenja na grupnoj osnovi, koje se mora obavljati u okviru funkcije upravljanja rizicima.
- (6) Banka ne može u okviru funkcije ugovaranja transakcija utvrđivati i knjigovodstveno evidentirati očekivane kreditne gubitke.

Član 6.

Kreditni proces

Banka je dužna usvojiti adekvatne politike i procedure i uspostaviti odgovarajući kreditni proces koji minimalno obuhvata:

- a) odobravanje izloženosti,
- b) praćenje rizičnosti izloženosti,
- c) analizu izloženosti kreditnom riziku,
- d) sistem ranog upozorenja na povećanje kreditnog rizika,
- e) postupanje sa nekvalitetnim izloženostima,
- f) postupanje sa restrukturiranim izloženostima,
- g) raspoređivanje izloženosti u nivoe kreditnog rizika,
- h) sadržaj i vođenje kreditnog dosjea.

Član 7.

Odobravanje izloženosti

- (1) Banka je prije odobravanja kreditne izloženosti, te svakog povećanja kreditne izloženosti dužna da na sveobuhvatan i adekvatan način procijeni kreditnu sposobnost dužnika, a uzimajući u obzir interno propisane kriterije i zahtjeve ove odluke. Banka je dužna da najmanje jednom godišnje razmatra propisane kriterije, te ih po potrebi prilagođava s ciljem unapređenja postupaka procjene kreditne sposobnosti dužnika.
- (2) Banka je prije odobravanja kreditne izloženosti dužna procijeniti kvalitet, utrživost, raspoloživost i vrijednost, te pravnu valjanost kolaterala. Ako vrijednost kolaterala u velikoj mjeri zavisi od kreditne sposobnosti davaoca kolaterala koji je treća strana, banka je dužna procijeniti i njegovu kreditnu sposobnost.

- (3) Banka je dužna uspostaviti pouzdan proces za procjenu mogućnosti dužnika da ispuni svoje obaveze prema ugovorenim uslovima i provjeravati taj proces u redovnim intervalima.
- (4) Banka je prilikom analize naplativosti izloženosti dužna prvo uzeti u obzir kreditnu sposobnost dužnika, a primljeni kolateral za tu izloženost smatrati isključivo sekundarnim izvorom naplate.
- (5) Banka je dužna donijeti politiku, kojom će definirati vrste kolaterala koje prihvata kao osiguranje za izloženost i metodologiju procjene vrijednosti kolaterala.
- (6) Banka u skladu sa stavom (1) ovog člana internim aktima detaljno propisuje kriterije koje uzima u obzir prilikom procjene kreditne sposobnosti dužnika, način vršenja procjene i utvrđivanja činjenica relevantnih za procjenu, a pri tome je dužna da obuhvati najmanje sljedeće kriterije:

a) za pravna lica:

- 1) utvrđivanje cilja, odnosno namjene izloženosti,
- 2) dužnikove novčane tokove ostvarene u proteklom periodu i procijenjene buduće novčane tokove u odnosu na njegove obaveze,
- 3) stručnost uprave i rukovodstva, kvalitet planova i programa za čiju realizaciju banka pruža finansijsku podršku,
- 4) karakter, poštenje i reputaciju dužnika, odnosno korektnost njegovih namjera i ponašanje u poslovnim aktivnostima i prema banci, pri čemu bitne faktore čine dostupne informacije o urednosti u izmirivanju obaveza prema banci, drugim bankama, ostalih obaveza prema drugim povjeriocima, o finansijskim prekršajima i sl.,
- 5) dužnikovu likvidnost i profitabilnost,
- 6) nivo kapitala i rezervi kojima dužnik raspolaže i njihov udio u bilansnoj sumi, te kvalitet aktive dužnika,
- 7) imovinsku snagu dužnika,
- 8) stepen zaduženosti dužnika, uključujući nivo i ročnost obaveza dužnika, te analizu datih jemstava,
- 9) uslove pod kojima dužnik posluje i perspektivu dužnika, te njegov položaj na tržištu, kao i položaj cijele grane djelatnosti kojom se dužnik bavi,
- 10) dužnikovu izloženost valutno induciranim kreditnim rizikom po osnovu potraživanja banke sa valutnom klauzulom, potraživanja u stranoj valuti, uključujući i dužnikove vanbilansne obaveze s valutnom klauzulom i vanbilansne obaveze u stranoj valuti i kamatno induciranim kreditnim rizikom po osnovu potraživanja ugovorenih sa promjenljivom kamatnom stopom. Pri tome banka treba da procjenjuje kreditni rizik i sa aspekta moguće promjene finansijskog položaja dužnika zbog promjene kursa konvertibilne marke i valute u kojoj je izloženost ili kamatne stope, odnosno da procijeni sposobnost dužnika da u slučaju potencijalne promjene tog kursa ili kamatne stope izmiruje obaveze prema banci u skladu sa ugovorenim uslovima. Banka posebnu pažnju posvećuje izloženostima sa valutnom klauzulom u stranoj valuti u slučajevima kada dužnik nema izvore prihoda u istoj valuti u kojoj je izloženost. Banka nije u obavezi da procjenjuje valutno inducirani kreditni rizik za izloženosti sa valutnom klauzulom u EUR-u, imajući u vidu postojanje valutnog odbora u Bosni i Hercegovini.

b) za fizička lica:

- 1) utvrđivanje cilja, odnosno namjene kreditne izloženosti,
- 2) dužnikove novčane tokove ostvarene u proteklom periodu i procijenjene buduće novčane tokove u odnosu na njegove obaveze,
- 3) imovinsku snagu dužnika,

- 4) stepen zaduženosti dužnika, te analizu datih jemstava,
  - 5) karakter, poštenje i reputaciju dužnika, odnosno korektnost njegovih namjera i ponašanje prema banci, pri čemu banka treba da poduzme sve razumne mjere da, pored podataka o otplati kreditnih obaveza, prikupi i relevantne podatke o urednosti otplate ostalih obaveza i procijeni utjecaj na buduće novčane tokove dužnika u slučaju postojanja značajnih neizmirenih obaveza,
  - 6) dužnikovu izloženost valutno induciranim kreditnim rizikom po osnovu potraživanja banke sa valutnom klauzulom, potraživanja u stranoj valuti, uključujući i dužnikove vanbilansne obaveze s valutnom klauzulom i vanbilansne obaveze u stranoj valuti i kamatno induciranim kreditnim rizikom po osnovu potraživanja ugovorenih sa promjenljivom kamatnom stopom. Pri tome banka treba da procjenjuje kreditni rizik i sa aspekta moguće promjene finansijskog položaja dužnika zbog promjene kursa konvertibilne marke i valute u kojoj je izloženost ili kamatne stope, odnosno da procijeni sposobnost dužnika da u slučaju potencijalne promjene tog kursa ili kamatne stope izmiruje obaveze prema banci u skladu sa ugovorenim uslovima. Banka posebnu pažnju posvećuje izloženostima sa valutnom klauzulom u stranoj valuti u slučajevima kada dužnik nema izvore prihoda u istoj valuti u kojoj je izloženost. Banka nije u obavezi da procjenjuje valutno inducirani kreditni rizik za izloženosti sa valutnom klauzulom u EUR-u, imajući u vidu postojanje valutnog odbora u Bosni i Hercegovini.
- (7) Dodatno, procjenu kreditne sposobnosti dužnika koji je osnovan u prethodne dvije godine od dana kada se vrši procjena (novosnovana privredna društva), kao i dužnika koji je osnovan s posebnom namjenom, odnosno za realizaciju unaprijed utvrđenog projekta (projektno finansiranje), banka vrši na osnovu procjene mogućnosti tog dužnika da ostvari adekvatne novčane tokove koji osiguravaju blagovremeno izmirivanje obaveza po ugovorenoj dinamici otplate potraživanja. Prilikom vršenja te procjene banka uzima u obzir najmanje:
- a) procjenu budućih novčanih tokova tog ulaganja (poslovni plan, finansijske projekcije, ocjenu perioda vraćanja ulaganja, analizu osjetljivosti projekta na rizike i sl.) u slučaju novoosnovanih privrednih društava,
  - b) procjenu budućih novčanih tokova projekta (poslovni plan, finansijske projekcije, ocjenu perioda vraćanja ulaganja, analizu osjetljivosti projekta na rizike i sl.), kao i kontinuiranog praćenja realizacije tog projekta u slučaju projektnog finansiranja,
  - c) dostupne finansijske izvještaje.
- (8) Obaveza provođenja procjene kreditne sposobnosti odnosi se na sve učesnike u ugovornom odnosu, tj. banka vrši i procjenu kreditne sposobnosti sudužnika, jemca ili davaoca garancije kao i grupe povezanih lica (kada je to primjenjivo), te davaoca kolaterala samo u slučajevima iz stava (2) ovog člana.
- (9) Banka je dužna da donosi odluke o odobravanju kreditnih izloženosti na osnovu primjerenih i jasno definiranih kriterija, te da definira postupke odlučivanja o odobravanju i modifikaciji izloženosti.

Član 8.

Praćenje rizičnosti izloženosti

- (1) Praćenje pojedinačnih izloženosti uključuje procjenjivanje kreditne sposobnosti dužnika, grupe povezanih lica sa dužnikom i kvaliteta, utrživosti, raspoloživosti, vrijednosti, te pravne valjanosti kolaterala tokom trajanja ugovornog odnosa na kojem je zasnovana predmetna izloženost.

- (2) Banka je dužna da prati ispunjavanje uslova iz ugovora od strane dužnika, a u slučaju namjenskih izloženosti i praćenje korištenja plasiranih sredstava u skladu sa odobrenom/ugovorenom namjenom.
- (3) Banka je dužna da uspostavi praćenje pojedinačnih izloženosti tako da omogućava pravovremeno poduzimanje odgovarajućih mjera s ciljem smanjenja kreditnog rizika u slučaju pogoršanja kreditne sposobnosti dužnika ili davaoca kolaterala ako vrijednost kolaterala u velikoj mjeri zavisi od kreditne sposobnosti davaoca kolaterala koji je treća strana.
- (4) Banka je dužna usvojiti procedure kojima se utvrđuje prikupljanje i praćenje svih relevantnih informacija koje mogu upućivati na povećanje rizičnosti izloženosti i promjenu vrijednosti kolaterala, kao i procedure izvještavanja o tim informacijama svih ovlaštenih zaposlenih uključenih u proces upravljanja kreditnim rizikom, kako bi se blagovremeno i adekvatno vršila procjena rizičnosti izloženosti.
- (5) Banka je dužna minimalno jednom godišnje prikupiti zvanične finansijske izvještaje dužnika predane u nadležni registar, te uraditi analizu finansijskog položaja u cilju uočavanja pogoršanja koji zahtijevaju poduzimanje mjera od strane banke. Prilikom navedene analize, banka treba da prikupi i analizira izvještaje nezavisnog revizora na finansijske izvještaje dužnika, kod dužnika koji vrše reviziju finansijskih izvještaja i kod dužnika koji su obavezni da vrše reviziju finansijskih izvještaja u skladu sa odredbama Zakona o računovodstvu i reviziji Federacije Bosne i Hercegovine i Zakona o računovodstvu i reviziji Republike Srpske.

Član 9.

Analiza izloženosti kreditnom riziku

- (1) Banka je dužna uspostaviti sistem za kontinuiranu analizu strukture, kvaliteta i trendova kreditnog portfolija, uključujući i analizu rizika koji proizlaze iz koncentracija prisutnih u kreditnom portfoliju. Navedene analize banka je dužna uzeti u obzir prilikom definiranja strategija i politika za preuzimanje kreditnog rizika i upravljanje kreditnim rizikom.
- (2) Praćenje i analiza kreditnog portfolija moraju biti uspostavljeni tako da omogućuju pravovremeno poduzimanje odgovarajućih mjera s ciljem smanjenja kreditnog rizika.

Član 10.

Sistem ranog upozorenja na povećanje kreditnog rizika

- (1) Banka je dužna uspostaviti sistem ranog upozorenja koji omogućava pravovremenu identifikaciju dužnika kod kojih je prisutan povećani kreditni rizik i voditi evidenciju o tim izloženostima, odnosno isti moraju biti uvršteni na listu dužnika koje je potrebno posebno pratiti od strane banke (engl. watch list).
- (2) Banka je dužna definirati odgovarajuće kvalitativne i kvantitativne pokazatelje za rano otkrivanje povećanog kreditnog rizika.
- (3) Sistem ranog upozorenja zasniva se na internim (npr. interni kreditni rejting) ili eksternim indikatorima (npr. kreditni rejtingi vanjskih institucija za procjenu kreditnog rejtinga, istraživanja određenih sektora, makroekonomski indikatori za određene geografske oblasti i sl.), a treba omogućiti prepoznavanje pogoršanja kreditnog kvaliteta izloženosti u najranijem trenutku, kako na pojedinačnoj tako i na grupnoj osnovi, za izloženosti sa sličnim karakteristikama.
- (4) Banka je dužna da na listu iz stava (1) ovog člana uvrsti i nove dužnike banke, za koje je prilikom procjene kreditne sposobnosti utvrđeno da su u drugoj banci raspoređeni u viši nivo kreditnog rizika.

Član 11.

Postupanje sa nekvalitetnim izloženostima

- (1) Banka je dužna uspostaviti adekvatan okvir za postupanje sa nekvalitetnim izloženostima, koji uključuje:
  - a) način utvrđivanja, mjerenja, praćenja i nadziranja nekvalitetnih izloženosti, kao i mjere za izbjegavanje nastanka takvih izloženosti,
  - b) donošenje strategije za postupanje sa nekvalitetnim izloženostima u kratkoročnom (do jedne godine), srednjoročnom (od jedne do tri godine) i dugoročnom periodu (periodu dužem od tri godine), uključujući i ciljane nivoe nekvalitetnih izloženosti,
  - c) operativne godišnje planove za postupanje sa nekvalitetnim izloženostima, uključujući izloženosti u postupku prisilne naplate,
  - d) implementaciju operativnog plana postupanja sa nekvalitetnim izloženostima,
  - e) potpunu integriranost strategije postupanja sa nekvalitetnim izloženostima u upravljačke procese banke, uključujući redovno praćenje i nezavisan nadzor nad ovim postupcima.
- (2) Banka je dužna analizirati utjecaj nekvalitetnih izloženosti na regulatorni kapital, profitabilnost, likvidnost i ostale pokazatelje poslovanja banke.
- (3) Banka je prilikom određivanja strateških ciljeva iz stava (1) tačka b) ovog člana dužna uzeti u obzir:
  - a) strategiju praćenja i restrukturiranja nekvalitetnih izloženosti,
  - b) strategiju aktivnog smanjenja nekvalitetnih izloženosti,
  - c) promjenu vrste izloženosti ili zamjenu duga za kapital,
  - d) različite pravne mogućnosti kao što su stečaj ili vansudska nagodba.
- (4) Banka je dužna uspostaviti stalnu i efikasnu funkciju odgovornu za praćenje i postupanje sa nekvalitetnim izloženostima, koja je nezavisna i odvojena od funkcije ugovaranja transakcija.
- (5) U svojim internim aktima u vezi s postupanjem sa nekvalitetnim izloženostima banka je dužna:
  - a) propisati politike, metode i učestalost vrednovanja kolaterala u obliku nekretnina i pokretne imovine, nadzor i kontrolu nad tim vrednovanjem, kao i kriterije za nezavisne procjenitelje kolaterala,
  - b) propisati kriterije, postupak i nivoe odlučivanja za poduzimanje odgovarajućih pravnih radnji potrebnih za aktiviranje i realizaciju kolaterala,
  - c) propisati kriterije, postupak i nivoe odlučivanja za računovodstveni otpis izloženosti u statusu neizmirenja obaveza, pri čemu je dužna da:
    - 1) izvrši računovodstveni otpis bilansne izloženosti dvije godine nakon što je banka knjigovodstveno evidentirala očekivane kreditne gubitke u visini od 100% bruto knjigovodstvene vrijednosti te izloženosti i istu proglasila u potpunosti dospjelom, osim izloženosti po osnovu finansijskog lizinga,
    - 2) vodi detaljnu evidenciju o izloženostima za koje je izvršila računovodstveni otpis i svim aktivnostima koje poduzima sa ciljem naplate potraživanja, koja je dostupna za potrebe internih i eksternih kontrola, odnosno nadzora banke.
  - d) propisati kriterije, postupak i nivoe odlučivanja za trajni otpis izloženosti,
  - e) uzeti u obzir propise koji se odnose na zaštitu potrošača.
- (6) Banka čiji je udio nekvalitetnih kredita u ukupnim kreditima veći od 5% tri mjeseca u kontinuitetu, dužna je Agenciji dostaviti:
  - a) strategiju postupanja sa nekvalitetnim izloženostima, kao i njene izmjene i dopune, u roku od sedam dana od dana usvajanja od strane nadzornog odbora,
  - b) operativne planove do 28. februara u godini za koju se donose operativni planovi, izuzev prvog operativnog plana koji banka dostavlja mjesec dana nakon ispunjavanja

- uslova iz stava (6) ovog člana i koji izrađuje za period od momenta ispunjavanja uslova do 31. decembra te finansijske godine,
- c) izvještaje o realizaciji operativnih planova iz tačke b) ovog stava na kvartalnoj osnovi, u roku od 30 dana od isteka kvartala na koji se izvještaj odnosi.
- (7) Ukoliko Agencija utvrdi da postoje značajne razlike između realiziranih aktivnosti i aktivnosti utvrđenih operativnim planom, Agencija može naložiti banci da poduzme dodatne organizacione ili druge mjere neophodne za poboljšanje upravljanja kreditnim rizikom koji proizlazi iz portfolija nekvalitetnih izloženosti.

Član 12.

Postupanje sa restrukturiranim izloženostima

- (1) Banka je dužna usvojiti i provoditi politike postupanja sa restrukturiranim izloženostima, koje najmanje obuhvataju sljedeće:
- postupak i procedure za odobravanje mjera restrukturiranja, način donošenja odluka o mjerama restrukturiranja, uključujući lica i funkcije uključene u taj postupak, pri čemu je dužna uzeti u obzir mjere kojima bi se omogućila održiva otplata dugovanja i izbjegli slučajevi prisilne naplate,
  - korištenje specifičnih kratkoročnih i dugoročnih mjera restrukturiranja zavisno od razloga zbog kojih su izloženosti raspoređene u nivo kreditnog rizika 2 ili 3,
  - opis dostupnih mjera restrukturiranja,
  - informacije koje se uzimaju u obzir prilikom odlučivanja o opravdanosti mjera restrukturiranja, postupak i procedure za praćenje i nadzor mjera restrukturiranja.
- (2) Na osnovu rezultata uspješnosti provedenih mjera restrukturiranja banka je dužna redovno ažurirati politike postupanja s restrukturiranim izloženostima.
- (3) Prije donošenja odluke o restrukturiranju banka je dužna procijeniti ekonomsku opravdanost restrukturiranja izloženosti prema pojedinom dužniku ili grupi povezanih lica. Ako je restrukturiranje kreditnih izloženosti ekonomski opravdano, banka je dužna utvrditi odgovarajući plan restrukturiranja, te pratiti njegovo provođenje i efekte.
- (4) Prilikom utvrđivanja održivosti restrukturiranja izloženosti pojedinog dužnika ili grupe povezanih lica banka je dužna imati:
- detaljnu analizu razloga koji su doveli do poteškoća u poslovanju dužnika ili, ako je primjenjivo, grupe povezanih lica,
  - plan operativnog, finansijskog i vlasničkog restrukturiranja dužnika, ako je primjenjivo, i
  - projekciju novčanih tokova za period koji je definiran planom restrukturiranja.
- (5) Na osnovu informacija iz stava (4) ovog člana banka je dužna izraditi:
- procjenu ostvarivosti plana operativnog, finansijskog i vlasničkog restrukturiranja dužnika, ako je primjenjivo,
  - analizu mogućih metoda restrukturiranja izloženosti i argumentaciju izabrane metode,
  - novi otplatni plan, koji će biti osnov za praćenje provođenja plana restrukturiranja izloženosti.
- (6) Prije odobrenja bilo koje mjere restrukturiranja banka je dužna provesti procjenu kreditne sposobnosti dužnika ili, ako je primjenjivo, grupe povezanih lica.
- (7) Nakon odobrenja mjera restrukturiranja banka je dužna kontinuirano pratiti provođenje cjelokupnog plana restrukturiranja i novčanih tokova dužnika (i, ako je primjenjivo, grupe povezanih lica), ako je izloženost banke pojedinačno značajna s aspekta izloženosti kreditnog rizika u skladu sa Uputstvom u zavisnosti od visine neto aktive banke, i to najmanje na tromjesečnoj osnovi ako je izloženost raspoređena u nivo kreditnog rizika 3 i najmanje na polugodišnjoj osnovi ako je izloženost raspoređena u nivo kreditnog rizika 2.

Član 13.

Proces raspoređivanja izloženosti u nivoe kreditnog rizika

Banka je dužna uspostaviti odgovarajući proces za raspoređivanje izloženosti u nivoe kreditnog rizika i za utvrđivanje očekivanih kreditnih gubitaka u skladu sa odredbama ove odluke i Uputstva.

Član 14.

Sadržaj i vođenje kreditnog dosjea

- (1) Banka je dužna donijeti i provoditi proceduru za vođenje evidencije o izloženostima i odrediti funkcije odgovorne za potpunost i cjelovitost pojedinačnih kreditnih dosjea.
- (2) Način vođenja i minimalni sadržaj kreditnog dosjea propisani su odlukom kojom se reguliše dokumentovanost kreditnih aktivnosti banke.

Član 15.

Valutno inducirani kreditni rizik i kamatno inducirani kreditni rizik

- (1) Banka je dužna da u sistem upravljanja kreditnim rizikom uključi i upravljanje:
  - a) valutno induciranim kreditnim rizikom i
  - b) kamatno induciranim kreditnim rizikom.
- (2) U okviru procesa odobravanja izloženosti u stranoj valuti ili sa valutnom klauzulom i/ili kreditnih izloženosti sa promjenljivom kamatnom stopom banka je dužna da definiše kriterije za procjenu kreditne sposobnosti dužnika. Kriteriji najmanje uključuju procjenu značajnog porasta iznosa otplate duga u slučaju značajnih negativnih oscilacija odnosnih promjenljivih parametara.
- (3) Banka je dužna da rezultate procjene iz stava (2) ovog člana uzme u obzir prilikom utvrđivanja kreditne sposobnosti dužnika.
- (4) Banka je dužna osigurati da sistem upravljanja iz stava (1) ovog člana omogućuje najmanje:
  - a) utvrđivanje dužnika koji su izloženi rizicima iz stava (1) ovog člana,
  - b) utvrđivanje očekivanih kreditnih gubitaka za izloženosti podložne rizicima iz stava (1) ovog člana u slučaju promjena kursa valuta ili kamatnih stopa,
  - c) povezivanje kreditnih izloženosti i odnosnih instrumenata zaštite koje koristi banka, ukoliko je primjenjivo.
- (5) Banka nije u obavezi da provodi zahtjeve iz st. (2) i (4) ovog člana za izloženosti sa valutnom klauzulom u EUR-u, imajući u vidu postojanje valutnog odbora u Bosni i Hercegovini.
- (6) Ako banka koristi instrumente zaštite od rizika iz stava (4) ovog člana, dužna je u svojim internim aktima definirati načine zaštite kreditnih izloženosti.
- (7) Za rizike iz stava (1) ovog člana Banka je dužna provesti testiranje otpornosti na stres. Pri tome je dužna uzeti u obzir vezu između kretanja kursa valuta i/ili kamatnih stopa i porasta iznosa otplate po kreditnim izloženostima mjerenog odnosom ukupnih plaćanja po kreditnoj izloženosti i prihoda, odnosno primanja dužnika.

Član 16.

Rizik koncentracije

- (1) Banka je dužna da u politici upravljanja rizikom koncentracije najmanje obuhvati:
  - a) koncentraciju koja se odnosi na jedno lice i grupu povezanih lica,
  - b) koncentraciju koja se odnosi na grupu izloženosti koje povezuju isti ili slični izvori nastanka rizika, kao što su: isti privredni sektor, geografsko područje, istovrsni poslovi,

- ista vrsta proizvoda, primjena istih tehnika smanjenja kreditnog rizika (isti instrument kreditne zaštite ili isti davalac kreditne zaštite),
- c) koncentraciju koja se odnosi na cijeli kreditni portfolio.
- (2) Banka je dužna donijeti odgovarajuće metodologije za praćenje i umanjeње rizika koncentracije koje najmanje obuhvataju:
- a) aktivno upravljanje diverzifikacijom portfolija kreditnih izloženosti,
  - b) određivanje limita koncentracije, koje je potrebno redovno razmatrati i vršiti njihovo prilagođavanje,
  - c) prijenos, odnosno smanjenje kreditnog rizika.
- (3) Najveći dopušteni iznos izloženosti nakon umanjeња za knjigovodstveno evidentirane očekivane kreditne gubitke i koji nije osiguran kolateralom (depozit i/ili prihvatljiv kolateral iz člana 28. ove odluke) prema jednom licu ili grupi povezanih lica iznosi 5% priznatog kapitala banke. Iznos izloženosti preko 5% priznatog kapitala mora biti osiguran prihvatljivim kolateralom čija je vrijednost najmanje za 50% veća od iznosa izloženosti preko 5% priznatog kapitala, pri čemu se za utvrđivanje vrijednosti kolaterala ne uzimaju u obzir korektivni faktori predviđeni u tabeli 4. iz člana 29. ove odluke.

3. Raspoređivanje izloženosti u nivoe kreditnog rizika i utvrđivanje očekivanih kreditnih gubitaka

Član 17.

Raspoređivanje u nivoe kreditnog rizika i utvrđivanje očekivanih kreditnih gubitaka

- (1) Banka je dužna da svaku izloženost koju vrednuje po amortizovanom trošku i po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit rasporedi u jednu od sljedećih kategorija:
- a) nivo kreditnog rizika 1 – nizak nivo kreditnog rizika (engl. *performing*),
  - b) nivo kreditnog rizika 2 – povećan nivo kreditnog rizika (engl. *underperforming*) i
  - c) nivo kreditnog rizika 3 – izloženosti kod kojih je nastalo umanjeње vrijednosti, odnosno izloženosti u statusu neizmirenja obaveza (engl. *non-performing*).
- (2) *POCI* imovina utvrđena u skladu sa članom 21. ove odluke raspoređuje se prilikom početnog priznavanja u nivo kreditnog rizika 3, a u skladu sa odredbama člana 22. stav (3) tačka b) alineja 1) ove odluke može se naknadno rasporediti u nivo kreditnog rizika 2.
- (3) Banka je dužna da tokom trajanja ugovornog odnosa redovno, a najmanje jednom mjesečno (na posljednji dan u mjesecu), izvrši raspoređivanje u odgovarajuće nivoe kreditnog rizika, procjeni i knjigovodstveno evidentira očekivane kreditne gubitke u skladu sa odredbama ove odluke i Uputstva.
- (4) Modifikovanu izloženost prilikom početnog priznavanja banka ne može rasporediti u nivo kreditnog rizika niži od onog u koji je bila raspoređena originalna izloženost prije izvršene modifikacije.
- (5) Potraživanja od privrednog društva kojem je banka odobrila izloženost, a kojom se posredno ili neposredno, djelimično ili u cijelosti, izmiruje potraživanje prema drugom povezanom licu kod iste banke, ne može prilikom početnog priznavanja biti raspoređeno u bolji nivo kreditnog rizika od nivoa kreditnog rizika u koji je bila raspoređena izloženost koja se izmiruje.
- (6) Nijedan od kriterija iz ove odluke i Uputstva ne može da spriječi ovlaštena lica Agencije da izvrše i banci nalože raspoređivanje izloženosti u viši nivo kreditnog rizika ako to smatraju opravdanim i, shodno tome, nalože banci da obračuna i evidentira odgovarajući nivo očekivanih kreditnih gubitaka.

Član 18.

Nivo kreditnog rizika 1

- (1) Banka u nivo kreditnog rizika 1 raspoređuje sljedeće izloženosti:
  - a) izloženosti sa niskim kreditnim rizikom iz stava (2) ovog člana,
  - b) izloženosti kod kojih kreditni rizik nije značajno povećan nakon početnog priznavanja, te po kojima dužnik ne kasni sa otplatom u materijalno značajnom iznosu duže od 30 dana,
  - c) modifikacije izloženosti iz ovog nivoa kreditnog rizika koje nisu uzrokovane finansijskim poteškoćama dužnika, već njegovim tekućim potrebama (npr. smanjenje efektivne kamatne stope zbog promjena na tržištu, zamjena kolaterala i sl.), te po kojima dužnik ne kasni sa otplatom u materijalno značajnom iznosu duže od 30 dana.
- (2) Izloženostima sa niskim rizikom smatraju se:
  - a) izloženosti prema Centralnoj banci Bosne i Hercegovine,
  - b) izloženosti prema Vijeću ministara Bosne i Hercegovine, Vladi Federacije Bosne i Hercegovine, Vladi Republike Srpske i Vladi Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, i
  - c) izloženosti prema centralnim vladama i centralnim bankama izvan Bosne i Hercegovine za koje postoji kreditna procjena priznate vanjske institucije za procjenu kreditnog rejtinga koja se, u skladu sa članom 69. Odluke o izračunavanju kapitala banke, raspoređuje u stepen kreditnog kvaliteta 1 ili 2.
  - d) novoodobrene izloženosti koje banka raspoređuje u nivo kreditnog rizika 1 odobrene u periodu od 01.04.2020. godine do 01.06.2021. godine koje su u funkciji privrednog rasta i čiji rok otplate nije kraći od godinu dana, te ispunjavaju jedan od navedenih ciljeva:
    - 1) razvoj poduzetništva,
    - 2) zadržavanje istog ili povećanje ukupnog broja zaposlenika pravnog lica,
    - 3) realizaciju strateških ili infrastrukturnih projekata u državi,
    - 4) poticanje inovacija i pokretanje novih poslovnih aktivnosti,
    - 5) ulaganje u energetska efikasnost ili obnovljive izvore energije,
    - 6) podršku proizvodnji, izvoznim kompanijama i razvoju turizma,
    - 7) na drugi način djeluju na privredni rast i razvoj i smanjenje nezaposlenosti u državi.
- (3) Ukoliko ne postoji kašnjenje u materijalno značajnom iznosu dužem od 60 dana, banka nije dužna da za izloženosti iz stava (2) ovog člana razmatra indikatore za utvrđivanje značajnog povećanja kreditnog rizika iz člana 19. stav (4) ove odluke.
- (4) Za izloženosti iz stava (2) tačka d) ovog člana banka je dužna da dokumentuje ispunjenje ciljeva navedenih u alinejama od 1) do 7).
- (5) Banka može za izloženost iz stava (2) tačka d) ovoga člana koristi minimalnu stopu očekivanog kreditnog gubitka iz člana 23. stav (1) tačka a) ove odluke, ukoliko je navedenu izloženost odobrila po efektivnoj kamatnoj stopi koja nije viša od 2,8% i dok je takva izloženost raspoređena u nivo kreditnog rizika 1.

Član 19.

Nivo kreditnog rizika 2

- (1) Banka u nivo kreditnog rizika 2 raspoređuje izloženosti kod kojih se rizik nakon početnog priznavanja značajno povećao.
- (2) Kašnjenje u otplati obaveza prema banci u materijalno značajnom iznosu duže od 30 dana, osim u slučajevima kada banka može dokazati da kašnjenje nije rezultat značajnog povećanja kreditnog rizika (kašnjenje zbog tehničke greške), obavezan je kriteriji za raspoređivanje izloženosti u nivo kreditnog rizika 2, osim u slučajevima iz člana 18. stav (3) ove odluke.

- (3) Kašnjenje nastalo zbog tehničke greške iz stava (2) ovog člana podrazumijeva sljedeće situacije:
  - a) da je dužnik izvršio uplatu putem druge banke (ili u pošti) i o tome posjeduje dokaz, ali platna transakcija nije realizirana na vrijeme,
  - b) da je dužnik u banci izvršio uplatu, koja nije realizirana greškom zaposlenog koji je zaprimio uplatu,
  - c) da je dužnik u banci izvršio uplatu, ali ista nije na vrijeme rasknjižena na odgovarajuću kreditnu partiju.
- (4) Banka je dužna da internim aktima definira ostale indikatore za utvrđivanje značajnog povećanja kreditnog rizika iz stava (1) ovoga člana (engl. *Significant Increase of Credit Risk – SICR*), i pri tome uzme u obzir najmanje sljedeće indikatore:
  - a) povećanje PD parametra u skladu sa internom metodologijom banke,
  - b) pogoršanje internog ili eksternog kreditnog rejtinga dužnika na način definiran internom metodologijom banke,
  - c) pogoršanje finansijskih pokazatelja dužnika ili grupe povezanih lica kojoj pripada (pokazatelj likvidnosti, značajan gubitak, finansijske obaveze/EBITDA i sl.), pri čemu banka internim aktima propisuje intervale pogoršanja tih pokazatelja,
  - d) prelazak na listu izloženosti koje je potrebno posebno pratiti od strane banke (watch lista), osim klijenata koji su sastavni dio watch liste u skladu sa članom 10. stav (4) ove odluke,
  - e) račun dužnika je blokiran.
- (5) Banka ne treba da se ograniči na indikatore iz stava (4) ovog člana i indikatore definirane internim aktima i posmatra iste kao listu za provjeru (engl. check list), već prilikom procjene kreditnog rizika treba da uzme u obzir i ostale raspoložive informacije, kako bi na što oprezniji način identifikovala situacije značajnog povećanja kreditnog rizika.
- (6) U slučaju restrukturiranih izloženosti, banka može u nivo kreditnog rizika 2 rasporediti samo restrukturirane izloženosti koje u trenutku odobrenja nisu bile raspoređene u nivo kreditnog rizika 3, koje ne ispunjavaju uslov iz člana 20. stav (3) tačka d) ove odluke, kao ni ostale uslove za raspoređivanje u nivo kreditnog rizika 3.

Član 20.

Nivo kreditnog rizika 3

izloženosti u statusu neizmirenja obaveza

- (1) Banka u nivo kreditnog rizika 3, tj. u status neizmirenja obaveza raspoređuje izloženosti kada je ispunjen jedan ili oba od sljedećih uslova:
  - a) dužnik kasni sa otplatom dospjelih obaveza prema banci duže od 90 dana u materijalno značajnom iznosu,
  - b) banka smatra izvjesnim da dužnik neće u potpunosti izmiriti svoje obaveze prema banci, njenom matičnom društvu ili bilo kojem od njenih zavisnih društava pravnog lica ne uzimajući u obzir mogućnost naplate iz kolaterala (engl. *Unlikelihood to Pay – UTP*).
- (2) Restrukturirane izloženosti koje su u trenutku modifikacije bile raspoređene u nivo kreditnog rizika 3 zadržavaju status neizmirenja obaveza do ispunjavanja uslova u skladu sa odredbama člana 22. ove odluke.
- (3) Za potrebe stava (1) tačka b) ovog člana smatra se izvjesnim da dužnik neće u potpunosti izmiriti svoje obaveze prema banci u sljedećim situacijama:
  - a) ako postoji objektivni dokaz da je došlo do umanjenja vrijednosti izloženosti,
  - b) ako se dužnik suočava sa značajnim finansijskim poteškoćama,
  - c) ako je banka prodala drugu izloženost istog dužnika uz značajan ekonomski gubitak,

- d) ako je banka pristala da modifikuje izloženost zbog trenutnih finansijskih poteškoća dužnika ili poteškoća koje će uskoro nastati, a što će vjerovatno za posljedicu imati umanjeње finansijske obaveze dužnika zbog značajnog otpisa ili odgode plaćanja glavnice, kamata ili prema potrebi, naknada,
  - e) ako je pokrenut stečajni postupak ili likvidacija dužnika,
  - f) ako dužnik nije izvršio svoju obavezu prema banci najkasnije u roku od 60 dana od dana kada je izvršen protest po osnovu prethodno izdate garancije.
- (4) Banka se ne treba ograničavati na slučajeve navedene u stavu (3) ovog člana, već treba svojim internim aktima precizno definirati i ostale slučajeve za koje je utvrđeno da ukazuju na to da je izvjesno da dužnik neće u potpunosti izmiriti svoje obaveze prema banci.
- (5) Za potrebe primjene kriterija iz stava (3) tačka b) ovog člana, banka internim aktima propisuje pokazatelje koji ukazuju na značajne finansijske poteškoće, kao što su:
- a) izvori prihoda dužnika su značajno smanjeni, što može utjecati na njegovu mogućnost da izmiruje obaveze prema banci,
  - b) pokrenut je postupak naplate iz kolaterala,
  - c) banka je pokrenula tužbu protiv dužnika pred nadležnim sudom,
  - d) dužnik je izgubio licencu za obavljanje djelatnosti,
  - e) u slučaju izloženosti prema novoosnovanim privrednim društvima, kao i izloženosti po osnovu projektnog finansiranja, ako su procijenjeni budući novčani tokovi u bilo kom periodu izmirivanja obaveza prema banci neadekvatni, kao i ako se tokom otplate potraživanja znatno odstupi od inicijalnog poslovnog plana, odnosno planirane realizacije projekta,
  - f) značajno smanjenje kapitala dužnika,
  - g) značajno pogoršanje ostalih finansijskih pokazatelja (pokazatelj likvidnosti, značajan gubitak, finansijske obaveze/EBITDA i sl.) pri čemu banka internim aktima propisuje intervale pogoršanja tih pokazatelja,
  - h) dužnik je sudužnik ili jamac po kreditu koji je u statusu neizmirenja obaveza, a rata je toliko velika da može značajno utjecati na njegovu platežnu sposobnost,
  - i) desili su se slučajevi prevara,
  - j) dužnik je prezadužen,
  - k) u slučaju fizičkih lica: ukoliko je privredno društvo ili samostalna poduzetnička radnja u vlasništvu dužnika u statusu neizmirenja obaveza, a dužnik garantuje ličnom imovinom za obaveze tog privrednog društva ili samostalne poduzetničke radnje,
  - l) blokada računa dužnika izvršena je kontinuirano u periodu dužem od 60 dana,
  - m) nivo kreditnog kvaliteta u drugoj banci i slično.
- (6) Prilikom razmatranja kriterija iz stava (3) tačka c) ovog člana, banka razmatra da li je prodala druge izloženosti istog lica uz značajan ekonomski gubitak, a potrebno je prije svega analizirati razloge zbog kojih je izvršena prodaja, te u slučajevima koji nisu povezani sa kreditnim rizikom (npr. prodaja zbog potrebe za likvidnim sredstvima, promjene poslovne strategije banke ili potrebe usklađivanja sa regulatornim propisima u vezi sa ograničenjima izloženosti) ne treba smatrati da je nastupio status neizmirenja obaveza, iako su izloženosti prodane uz značajan ekonomski gubitak.
- Međutim, u slučajevima u kojima je do prodaje došlo zbog pogoršanja kreditnog kvaliteta izloženosti, a ekonomski gubitak je značajan, banka treba smatrati da je došlo do nastanka statusa neizmirenja obaveza za ostale izloženosti banke prema istom dužniku. Pri tome se ekonomski gubitak smatra značajnim ukoliko je cijena po kojoj se izloženost prodaje manja za više od 5% neto vrijednosti izloženosti (uključujući kamate i naknade).
- (7) Prilikom razmatranja kriterija iz stava (3) tačka d) ovog člana, banka razmatra da li je modifikacija izloženosti koja nije u trenutku modifikacije bila raspoređena u nivo kreditnog rizika 3 imala za rezultat umanjeње finansijske obaveze dužnika zbog značajnog

otpisa ili odgode plaćanja glavnice, kamata ili naknada, te ukoliko utvrdi da je to umanjeње veće od 1%, smatra se da je nastupio status neizmirenja obaveza.

Pri tome se umanjeње finansijske obaveze (Do) računa u skladu sa sljedećom formulom:

$$Do = \frac{NPVo - NPVt}{NPVo}$$

gdje je:

NPVo – neto sadašnja vrijednost novčanih tokova očekivanih na osnovu ugovora prije njegove modifikacije diskontovanih primjenom originalne efektivne kamatne stope,

NPVt – neto sadašnja vrijednost novčanih tokova očekivanih na osnovu novog modifikovanog ugovora diskontovanih primjenom originalne efektivne kamatne stope.

Međutim, banka treba da razmotri postoje li druge naznake da je izvjesno kako dužnik neće izmiriti obaveze prema banci u potpunosti i u slučaju da je umanjeње finansijske obaveze manje od 1%. Pri tome pokazatelji koji mogu ukazivati da je izvjesno kako dužnik neće izmiriti obaveze prema banci u potpunosti uključuju sljedeće:

- a) velika jednokratna otplata na kraju perioda predviđenog planom otplate,
- b) plan otplate u kojem se na početku predviđaju znatno niži iznosi plaćanja,
- c) duži grejs period uzimajući u obzir namjenu kredita,
- d) izloženosti prema dužniku su više puta restrukturirane u odnosu na inicijalnu izloženost.

Član 21.

POCI imovina

- (1) *POCI* imovina predstavlja izloženost za koju se u trenutku početnog priznavanja utvrdi da je njena vrijednost umanjena za kreditne gubitke zbog postojanja značajnog kreditnog rizika.
- (2) Banka je dužna da svojim internim aktima definiira kriterije za utvrđivanje da li se radi o *POCI* imovini iz stava (1) ovog člana, pri čemu je banka dužna da razmotri najmanje sljedeće kriterije:
  - a) da li se radi o izloženosti koja je raspoređena u nivo kreditnog rizika 3 u skladu sa članom 20. ove odluke, a kojoj se vrši značajna modifikacija u skladu sa Uputstvom,
  - b) da li se radi o finansijskoj imovini kupljenoj uz ekonomski gubitak (diskont) veći od 5% neto knjigovodstvene vrijednosti, osim u slučajevima da prodavac prodaje finansijsku imovinu u slučajevima koji nisu povezani sa kreditnim rizikom i
  - c) da li se radi o kupljenoj finansijskoj imovini ili refinansiranju izloženosti (djelimičnoj ili potpunoj) koja je u drugoj banci bila raspoređena u nivo kreditnog rizika 3.
- (3) Ukoliko je ispunjen bilo koji od kriterija iz stava (2) ovog člana, smatra se da se radi o *POCI* imovini.
- (4) Izuzetno, u slučaju spajanja i pripajanja banaka ne primjenjuju se kriteriji iz stava (2) ovog člana u svrhu utvrđivanja *POCI* imovine.
- (5) Izuzetno, u slučaju kupovine portfolija kredita ne primjenjuju se kriteriji iz stava (2) tačka b) ovog člana u svrhu utvrđivanja *POCI* imovine, već se vrši procjena svake pojedinačne partije i utvrđuje da li se radi o *POCI* imovini u skladu sa stavom (2) tačka c) ovog člana.
- (6) Pri utvrđivanju statusa *POCI* imovine banka je dužna da istu posmatra na nivou pojedinačne izloženosti, a ne na nivou klijenta.
- (7) Banka je dužna da u svom informacionom sistemu omogući identifikaciju izloženosti kojima je dodijeljen status *POCI* imovine, a koji se zadržava do potpunog izmirenja obaveza po osnovu te izloženosti.

Član 22.

Raspoređivanje izloženosti u niže nivoe kreditnog rizika

- (1) Izloženosti raspoređene u nivo kreditnog rizika 2 banka može rasporediti u nivo kreditnog rizika 1 samo kada su ispunjeni sljedeći uslovi:
  - a) kada su svi razlozi koji su ukazivali na značajno povećanje kreditnog rizika iz člana 19. ove odluke prestali da postoje i
  - b) kada je dužnik tokom definiranog perioda oporavka kontinuirano dokazivao urednost u otplati, i to:
    - 1) za restrukturirane izloženosti koje su u trenutku restrukturiranja bile raspoređene u nivo kreditnog rizika 2 u toku šest mjeseci od datuma restrukturiranja,
    - 2) za restrukturirane izloženosti koje su u trenutku restrukturiranja bile raspoređene u nivo kreditnog rizika 3 u toku 24 mjeseca od datuma raspoređivanja u nivo kreditnog rizika 2. U suprotnom, banka je dužna restrukturiranu izloženost ponovo rasporediti u nivo kreditnog rizika 3.
    - 3) za nerestrukturirane izloženosti u toku tri mjeseca od datuma kada su prestali svi razlozi koji ukazuju na značajno povećanje kreditnog rizika.
- (2) Banka ne može reklasifikovati izloženosti iz nivoa kreditnog rizika 3 direktno u nivo kreditnog rizika 1.
- (3) Banka može reklasifikovati izloženosti raspoređene u nivo kreditnog rizika 3 u nivo kreditnog rizika 2 samo kada su ispunjeni sljedeći uslovi:
  - a) kada su svi uslovi iz člana 20. ove odluke prestali da budu primjenjivi i
  - b) kada je dužnik tokom definiranog perioda oporavka kontinuirano dokazivao urednost u otplati i to:
    - 1) za restrukturirane izloženosti i *POCI* imovinu u toku 12 mjeseci od datuma restrukturiranja, odnosno prilikom početnog priznavanja *POCI* imovine,
    - 2) za nerestrukturirane izloženosti u toku šest mjeseci od datuma kada je prestalo ispunjavanje uslova iz člana 20. ove odluke.
- (4) Za potrebe primjene stava (3) tačka b) alineja 1) ovog člana smatra se da je ispunjen uslov za reklasifikaciju iz nivoa kreditnog rizika 3 u nivo kreditnog rizika 2, ukoliko su ispunjeni i sljedeći dodatni uslovi:
  - a) dužnik je tokom perioda oporavka izvršio otplatu glavnice (putem redovnih plaćanja) u iznosu koji je jednak većem od sljedeća dva iznosa: iznosu prethodno dospjelih neizmirenih obaveza (ako su iste postojale) ili iznosu koji je otpisan,
  - b) postoji urednost u otplati obaveza prema banci po osnovu ostalih izloženosti banke prema tom dužniku,
  - c) banka nema bilo koje druge dodatne naznake da dužnik neće u potpunosti izmiriti obaveze prema banci.
- (5) Banka je dužna definirati jasne kriterije i politike o tome kada se može izvršiti reklasifikacija izloženosti iz nivoa kreditnog rizika 3 u nivo kreditnog rizika 2, a pri tome treba obuhvatiti situacije kada se može smatrati da je poboljšanje finansijskog stanja dužnika dovoljno da omogućuje potpunu i pravovremenu otplatu kreditnih obaveza. Banka treba pratiti efikasnost usvojenih politika, a naročito analizirati promjene statusa dužnika, utjecaj usvojenih politika na stope oporavka izloženosti u statusu neizmirenja obaveza i utjecaj usvojenih politika na pojavu višestrukih statusa neizmirenja obaveza. Pri tome se očekuje da banka ima mali broj slučajeva kod kojih će nastupiti status neizmirenja obaveza ponovo nakon reklasifikacije. Ukoliko to nije slučaj, banka treba preispitati svoje politike reklasifikacije izloženosti i utvrditi duže rokove oporavka u odnosu na minimalne propisane rokove u stavu (3) ovog člana.

- (6) Za potrebe primjene st. (1), (3) i (4) ovog člana smatra se da postoji urednost u otplati ukoliko dužnik ne kasni sa otplatom 30 i više dana u materijalno značajnom iznosu u toku definiranog perioda oporavka.
- (7) U slučaju da je utvrđen grace period / moratoriji kod restrukturiranih izloženosti, taj period ne ulazi u posmatrani period oporavka, tj. period oporavka počinje od kraja grace perioda / moratorija.

3.1. Minimalne stope očekivanih kreditnih gubitaka

Član 23.

Minimalne stope očekivanih kreditnih gubitaka za nivo kreditnog rizika 1

- (1) Banka je dužna da za izloženosti raspoređene u nivo kreditnog rizika 1 utvrdi i knjigovodstveno evidentira očekivane kreditne gubitke najmanje u iznosima kako slijedi:
  - a) za izloženosti sa niskim rizikom iz člana 18. stav (2) ove odluke - 0,1% izloženosti,
  - b) za izloženosti prema centralnim vladama i centralnim bankama izvan Bosne i Hercegovine za koje postoji kreditna procjena priznate vanjske institucije za procjenu kreditnog rejtinga koja se u skladu sa članom 69. Odluke o izračunavanju kapitala banke raspoređuje u stepen kreditnog kvaliteta 3 i 4 - 0,1% izloženosti,
  - c) za izloženosti prema bankama i drugim subjektima finansijskog sektora za koje postoji kreditna procjena priznate vanjske institucije za procjenu kreditnog rejtinga koja se u skladu sa članom 69. Odluke o izračunavanju kapitala banke raspoređuje u stepen kreditnog kvaliteta 1, 2 ili 3 - 0,1% izloženosti,
  - d) za ostale izloženosti - 0,5% izloženosti.
- (2) Izuzetno od stava (1) tačka d) ovog člana, ukoliko banka nema adekvatnu vremensku seriju, količinu i/ili kvalitet relevantnih historijskih podataka, te nije u mogućnosti da utvrdi vrijednost *PD* parametra korištenjem svog modela na adekvatan i dokumentovan način, banka ne može utvrditi očekivani kreditni gubitak za ostale izloženosti raspoređene u nivo kreditnog rizika 1 u iznosu manjem od 1% izloženosti.
- (3) Izuzetno od stava (1) tačka d) ovog člana očekivani kreditni gubitak za izloženosti u obliku gotovine u blagajni i trezoru banke iznosi 0% ukoliko su ispunjeni zahtjevi u vezi sa zaštitom imovine propisani podzakonskim propisom kojim se reguliše sistem internih kontrola u banci.
- (4) Ako banka u skladu sa svojom internom metodologijom utvrdi iznos očekivanih kreditnih gubitaka veći od onih koji proizlaze iz odredaba ovog člana, dužna je primijeniti tako utvrđen veći iznos.

Član 24.

Minimalne stope očekivanih kreditnih gubitaka za nivo kreditnog rizika 2

- (1) Banka je dužna da za izloženosti raspoređene u nivo kreditnog rizika 2 utvrdi i knjigovodstveno evidentira očekivane kreditne gubitke u iznosu većem od dva navedena:
  - a) 5% izloženosti,
  - b) iznosa utvrđenog u skladu sa internom metodologijom banke.
- (2) Izuzetno od stava (1) tačka a) ovog člana, ukoliko banka nema adekvatnu vremensku seriju, količinu i/ili kvalitet relevantnih historijskih podataka, te nije u mogućnosti da utvrdi vrijednost *PD* parametra korištenjem svog modela na adekvatan i dokumentovan način, banka ne može utvrditi očekivani kreditni gubitak za izloženosti raspoređene u nivo kreditnog rizika 2 u iznosu manjem od 8% izloženosti.

Član 25.

Minimalne stope očekivanih kreditnih gubitaka za nivo kreditnog rizika 3

- (1) Banka je dužna da za izloženosti raspoređene u nivo kreditnog rizika 3 utvrdi i knjigovodstveno evidentira očekivane kreditne gubitke najmanje u iznosima definiranim u Tabeli 1 ili Tabeli 2 iz ovog člana.

Tabela 1. Minimalne stope očekivanih kreditnih gubitaka za izloženosti osigurane prihvatljivim kolateralom:

R. br.	Dani kašnjenja	Minimalni očekivani kreditni gubitak
1.	do 180 dana	15%
2.	od 181 do 270 dana	25%
3.	od 271 do 365 dana	40%
4.	od 366 do 730 dana	60%
5.	od 731 do 1460 dana	80%
6.	preko 1460 dana	100%

Tabela 2. Minimalne stope očekivanih kreditnih gubitaka za izloženosti koje nisu osigurane prihvatljivim kolateralom:

R. br.	Dani kašnjenja	Minimalni očekivani kreditni gubitak
1.	do 180 dana	15%
2.	od 181 do 270 dana	45%
3.	od 271 do 365 dana	75%
4.	od 366 do 456 dana	85%
5.	preko 456 dana	100%

- (2) Za potrebe primjene stava (1) ovog člana banka utvrđivanje minimalnih očekivanih kreditnih gubitaka vrši u skladu sa dijagramom u nastavku:

Izloženost koja nije osigurana prihvatljivim kolateralom		Očekivani gubici u skladu sa Tabelom 2 ovog člana
Izloženost koja je djelimično osigurana prihvatljivim kolateralom	Neosigurani dio	Očekivani gubici u skladu sa Tabelom 1 ovog člana
	Osigurani dio	
Izloženost koja je u cijelosti osigurana prihvatljivim kolateralom		

- (3) Izuzetno od stava (1) ovog člana, ukoliko je banka poduzela odgovarajuće pravne radnje i može dokumentovati izvjesnost naplate iz prihvatljivog kolaterala u naredne tri godine, povećanje nivoa očekivanih kreditnih gubitaka nije dužna vršiti iznad 80% izloženosti. Pri tome procjena budućih novčanih tokova iz prihvatljivog kolaterala svedenih na sadašnju vrijednost mora biti veća od 20% tog potraživanja.

U slučaju da banka ne naplati potraživanja u navedenom periodu od tri godine, dužna je knjigovodstveno evidentirati očekivane kreditne gubitke u iznosu od 100% izloženosti.

- (4) U slučaju restrukturiranih izloženosti iz člana 22. stav (3) tačka b) alineja 1) ove odluke, banka će svih 12 mjeseci perioda oporavka zadržati očekivane kreditne gubitke na nivou pokrivenosti koji je bio formiran na datum odobrenja restrukture, a koji ne može biti niži od 15% izloženosti.
- (5) Banka je dužna da za treću i svaku narednu restrukturu ranije restrukturirane izloženosti koja je u trenutku restrukture bila raspoređena u nivo kreditnog rizika 3 ili *POCI* imovine, utvrdi i knjigovodstveno evidentira očekivane kreditne gubitke u iznosu od 100% izloženosti, osim u slučajevima kada su ispunjeni uslovi iz stava (3) ovog člana.
- (6) Izuzetno od stava (1) ovog člana, banka je dužna da za izloženosti koje se odnose na slučajeve kada dužnik nije izvršio svoju obavezu prema banci najkasnije u roku od 60 dana od dana kada je izvršen protest po osnovu prethodno izdate garancije, utvrdi i knjigovodstveno evidentira očekivani kreditni gubitak u iznosu od 100%, osim u slučajevima kada su ispunjeni uslovi iz stava (3) ovog člana.
- (7) Ako banka u skladu sa svojom internom metodologijom utvrdi iznos očekivanih kreditnih gubitaka veći od onih koji proizlaze iz odredaba ovog člana, dužna je primijeniti tako utvrđen veći iznos.
- (8) Za izloženosti definirane članom 2. stav (1) tačkom b) ove odluke smatra se da postoji neizvjesnost naplate kamatnih prihoda, te se odgađa priznavanje tih prihoda u računu dobiti i gubitka do njihove naplate. Ta potraživanja po osnovu kamata banka evidenciono vodi do njihove naplate.

Član 26.

Minimalne stope očekivanih kreditnih gubitaka za potraživanja od kupaca, potraživanja po osnovu faktoringa i finansijskog lizinga i ostala potraživanja

- (1) Banka je dužna da stope očekivanih kreditnih gubitaka za potraživanja od kupaca, potraživanja po osnovu faktoringa i finansijskog lizinga, te ostalih potraživanja utvrdi najmanje u iznosima kako je navedeno u Tabeli 3 iz ovog člana.

Tabela 3. Minimalne stope očekivanih kreditnih gubitaka

R. br.	Dani kašnjenja	Minimalni očekivani kreditni gubitak
1.	nema kašnjenja u materijalno značajnom iznosu	0,5%
2.	do 30 dana	2%
3.	od 31 do 60 dana	5%
4.	od 61 do 90 dana	10%
5.	od 91 do 120 dana	15%
6.	od 121 do 180 dana	50%
7.	od 181 do 365 dana	75%
8.	preko 365 dana	100%

- (2) Prilikom utvrđivanja broja dana kašnjenja za potraživanja iz stava (1) ovog člana banka uzima u obzir kašnjenja u otplati obaveza prema banci u materijalno značajnom iznosu.
- (3) Ako banka u skladu sa svojom internom metodologijom utvrdi iznos očekivanih kreditnih gubitaka veći od onih koji proizlaze iz odredaba ovog člana, dužna je primijeniti tako utvrđen veći iznos.

Član 27.

Utvrđivanje očekivanih kreditnih gubitaka prilikom prelaska u više nivoe kreditnog rizika

Za izloženosti koje prelaze u viši nivo kreditnog rizika minimalna stopa očekivanih kreditnih gubitaka veća je od sljedeće dvije:

- a) ranije utvrđenog očekivanog kreditnog gubitka koji je za njih evidentiran dok su izloženosti bile raspoređene u niži nivo kreditnog rizika,
- b) propisanog minimuma očekivanih kreditnih gubitaka za viši nivo kreditnog rizika u koji je izloženost raspoređena na izvještajni datum.

4. Prihvatljiv kolateral i upravljanje kolateralom

Član 28.

Prihvatljiv kolateral

Prihvatljivim kolateralom za potrebe ove odluke i utvrđivanja očekivanih kreditnih gubitaka smatraju se samo:

- a) nekretnine (uključujući zemljište) i pokretna imovina navedena u Tabeli 4 iz člana 29. ove odluke, pod uslovom da ispunjava sve uslove iz čl. 29. i 30. ove odluke,
- b) ostali prihvatljivi kolaterali iz člana 31. ove odluke.

Član 29.

Nekretnine i pokretna imovina

- (1) Vrste prihvatljivog kolaterala u obliku nekretnina i pokretne imovine navedene su u Tabeli 4 iz ovog člana.
- (2) Nekretnina se može smatrati prihvatljivim kolateralom samo ako su ispunjeni sljedeći uslovi:
  - a) banka raspolaže cjelokupnom potrebnom dokumentacijom iz koje je vidljivo da je ta nekretnina efikasan i primjeren sekundarni izvor naplate, tj. ako postoje dokazi da je ta imovina utrživa,
  - b) izvršen je upis hipoteke prvog reda u zemljišnim knjigama i drugim registrima u korist banke ili postoji pari passu status prvog reda sa drugim hipotekarnim povjericima. Kolateral se smatra prihvatljivim u slučaju da je ista banka upisana kao hipotekarni povjerilac prvog i višeg reda. Također, kolateral se smatra prihvatljivim u slučaju da je moguće dokumentovati da su obaveze hipotekarnog povjerioca prvog reda uredno izmirene, ali da nije završen postupak formalno-pravnog brisanja tereta nad hipotekom.
  - c) banka ima uspostavljene efikasne postupke za provjeru pravne valjanosti hipoteke nad predmetnom nekretninom,
  - d) banka je osigurala procjenu tržišne vrijednosti nekretnine u skladu sa odredbama člana 30. ove odluke.
- (3) Pokretna imovina može se smatrati prihvatljivim kolateralom samo ako su ispunjeni sljedeći uslovi:
  - a) banka raspolaže cjelokupnom potrebnom dokumentacijom iz koje je vidljivo da je ta pokretna imovina efikasan i primjeren sekundarni izvor naplate, tj. ako postoje dokazi da je ta imovina utrživa,
  - b) izvršen je upis zaloga u registar založnih prava nad pokretnom imovinom kod institucije nadležne za vođenje tog registra,
  - c) banka ima uspostavljene efikasne postupke za provjeru pravne valjanosti zaloga nad predmetnom pokretnom imovinom,

- d) banka ima mogućnost da na zahtjev izvrši monitoring kolaterala,
  - e) dostupna je tržišna cijena pokretne imovine,
  - f) banka je osigurala procjenu tržišne vrijednosti pokretne imovine u skladu sa odredbama člana 30. ove odluke.
- (4) Prilikom procjene budućih novčanih tokova po osnovu naplate od nekretnina i pokretne imovine banka primjenjuje odgovarajuće korektivne faktore i odgovarajući interno procijenjeni rok naplate. Korektivni faktori i rok naplate treba da uvažavaju praksu banke i dosadašnje iskustvo kod naplate, uslove u privrednom i pravnom okruženju u kojem banka posluje, te odgovarajuće karakteristike kolaterala, pa je potrebno uvažiti činjenicu da različite vrste kolaterala odražavaju različitu vrstu rizika (npr. utvrditi različite korektivne faktore i rokove naplate uzimajući u obzir lokaciju kolaterala kada je u pitanju nekretnina ili specifičnost namjene građevinsko-proizvodnih mašina kada je u pitanju pokretna imovina i sl.).
- Pri tome banka ne može koristiti korektivne faktore koji su manji od minimalnih faktora utvrđenih u Tabeli 4 iz ovog člana, a primjenjuju se na posljednju ažuriranu procijenjenu vrijednost kolaterala.

Tabela 4. Vrste prihvatljivog kolaterala u obliku nekretnina i pokretne imovine i minimalni korektivni faktori za te kolaterale

R. br.	Vrsta prihvatljivog kolaterala	Korektivni faktor (%)
1.	Stambene nekretnine - stan	20
2.	Stambene nekretnine - kuća	30
3.	Stambene nekretnine - ostale nekretnine koje se ne koriste u stambene svrhe (vikendice, apartmani i sl.)	40
4.	Poslovne nekretnine - poslovni prostor	40
5.	Poslovne nekretnine - skladišno-industrijski objekti (fabrike, skladišta, poljoprivredni objekti i sl.)	50
6.	Poslovne nekretnine - uslužni objekti (hotel i sl.)	40
7.	Građevinsko zemljište	40
8.	Poljoprivredno zemljište	50
9.	Pokretna imovina - građevinsko-proizvodne mašine koje se koriste za specifičnu namjenu	90
10.	Pokretna imovina - građevinsko-proizvodne mašine koje mogu imati širu namjenu	70
11.	Pokretna imovina - putnička vozila	60
12.	Pokretna imovina - teretna vozila	70

- (5) Banka najmanje jednom godišnje vrši provjeru adekvatnosti pretpostavki o inicijalno utvrđenom roku naplate, te iste koriguje ako je potrebno.
- (6) Ukoliko banka ne raspolaže polisom osiguranja validnom u svakom trenutku trajanja ugovornog odnosa i koja je vinkulirana u korist banke, korektivni faktori iz Tabele 4 uvećavaju se za 10 procentnih poena.

Član 30.

Procjena tržišne vrijednosti nekretnina i pokretne imovine

- (1) Banka je dužna usvojiti politike i procedure za procjenu tržišne vrijednosti nekretnina i pokretne imovine koja služi kao kolateral, dužna ih je razmatrati najmanje jednom godišnje, te po potrebi vršiti njihovo prilagođavanje.
- (2) Banka je dužna internim aktima definirati uslove i kriterije koje mora ispuniti nezavisni procjenitelj da bi mogao vršiti procjenu tržišne vrijednosti nekretnina i pokretne imovine, te utvrditi listu nezavisnih procjenitelja čije procjene koristi. Listu nezavisnih procjenitelja banka kontinuirano ažurira nakon provedenih provjera kvaliteta procjena tržišnih vrijednosti nekretnina i pokretne imovine izvršenih od strane tih procjenitelja.
- (3) S ciljem procjene adekvatnosti uspostavljenih politika i procedura za procjenu tržišne vrijednosti nekretnina i pokretne imovine, banka je dužna uspostaviti adekvatne i efikasne procedure za provjeru kvaliteta procjena tržišnih vrijednosti nekretnina i pokretne imovine izvršenih od strane nezavisnih procjenitelja.
- (4) Za vrijeme trajanja ugovornog odnosa banka je dužna kontinuirano pratiti tržišnu vrijednost nekretnina koje služe kao kolateral za njene izloženosti (kroz redovni monitoring kolaterala u skladu sa internim aktima banke), i to za poslovne nekretnine najmanje jednom godišnje, a za stambene nekretnine jednom u tri godine.
Banka je dužna pratiti vrijednost nekretnina i češće ako su tržišni uslovi podložni značajnijim promjenama. Ako banka na osnovu praćenja utvrdi da bi moglo doći do značajnog smanjenja tržišne vrijednosti nekretnina u odnosu na uobičajene tržišne cijene, dužna je od nezavisnog procjenitelja odmah zatražiti provođenje ponovne procjene njihove tržišne vrijednosti.
Za izloženosti koje iznose više od 5% priznatog kapitala banke ili jednog miliona KM (u zavisnosti od toga šta je niže) banka je dužna osigurati da nezavisni procjenitelj provodi naknadnu ponovnu procjenu tržišne vrijednosti nekretnine najmanje svake tri godine.
- (5) Banka je dužna internim aktima definirati minimalni sadržaj izvještaja o procjeni tržišne vrijednosti nekretnina, dokumentovanje korištenih izvora podataka i pretpostavki, te način procjene tržišne vrijednosti nekretnina i utvrditi kriterije za primjenu različitih metoda procjene (tržišna, prihodovna i troškovna), uvažavajući vrstu nekretnine koja se procjenjuje, pri čemu bi troškovna metoda bila prihvatljiva u izuzetnim slučajevima.
- (6) Za vrijeme trajanja ugovornog odnosa banka je dužna kontinuirano pratiti tržišnu vrijednost pokretne imovine koja služi kao kolateral za njene izloženosti.
- (7) Banka je dužna osigurati da nezavisni procjenitelj provede procjenu tržišne vrijednosti pokretne imovine svake treće godine ukoliko je njena vrijednost prilikom odobravanja izloženosti bila veća od 500.000 KM.
- (8) Dokumentacija u vezi sa nekretninama i pokretnom imovinom koja služi kao kolateral i koju je banka dužna imati u kreditnom dosjeu propisuje se odlukom kojom se reguliše dokumentovanost kreditnih aktivnosti banke.
- (9) Agencija može posebnim aktom propisati detaljnije zahtjeve u vezi sa procjenom tržišne vrijednosti nekretnina i pokretne imovine.

Član 31.

Ostali prihvatljivi kolaterali

- (1) Ostalim prihvatljivim kolateralom smatraju se:
  - a) dužnički vrijednosni papiri izdati od strane Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, Vlade Federacije Bosne i Hercegovine, Vlade Republike Srpske i Vlade Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine,
  - b) dužnički vrijednosni papiri izdati od strane centralnih vlada ili centralnih banaka koje imaju kreditnu procjenu priznate vanjske institucije za procjenu kreditnog rejtinga koja

- se u skladu sa članom 69. Odluke o izračunavanju kapitala banke raspoređuje u stepen kreditnog kvaliteta 4 ili bolji,
- c) dužnički vrijednosni papiri izdati od strane multilateralnih razvojnih banaka iz člana 53. stav (2) Odluke o izračunavanju kapitala banke,
  - d) dužnički vrijednosni papiri koji su izdati od strane međunarodnih organizacija iz člana 54. Odluke o izračunavanju kapitala banke,
  - e) dužnički vrijednosni papiri izdati od strane banaka, investicionih društava, regionalnih vlada i lokalnih vlasti, subjekata javnog sektora i multilateralnih razvojnih banaka (koje nisu obuhvaćene tačkom c) ovog stava) i ostalih subjekata koji imaju kreditnu procjenu priznate vanjske institucije za procjenu kreditnog rejtinga koja se u skladu sa članom 69. Odluke o izračunavanju kapitala banke raspoređuje u stepen kreditnog kvaliteta 3 ili bolji,
  - f) dužnički vrijednosni papiri izdati od strane banaka i regionalnih vlada i lokalnih vlasti koji nemaju procjenu priznate vanjske institucije za procjenu kreditnog rejtinga, ukoliko emitenti tih vrijednosnih papira kotiraju na priznatoj berzi iz Priloga III Odluke o izračunavanju kapitala banke,
  - g) zalog na monetarnom zlatu,
  - h) dionice ili konvertibilne obveznice uključene u glavni berzanski indeks,
  - i) garancije i kontragarancije plative na prvi poziv izdate od strane subjekata navedenih u tački a) - f) ovog stava.
- (2) Kolaterali iz stava (1) ovog člana moraju ispuniti sljedeće dodatne uslove:
- a) prilikom procjene budućih novčanih tokova po osnovu naplate iz dužničkih vrijednosnih papira banka je dužna primijeniti odgovarajuće korektivne faktore u odnosu na tržišnu cijenu uzimajući u obzir količinu i učestalost trgovanja tim dužničkim vrijednosnim papirima, dosadašnje iskustvo u naplati, uslove u ekonomskom i pravnom okruženju emitenta, te odgovarajuća obilježja tih dužničkih vrijednosnih papira. Banka je dužna u svojim internim politikama i procedurama definirati odgovarajuće korektivne faktore, te iste dosljedno primjenjivati. Pri tome banka ne može utvrditi korektivni faktor manji od 10% za dužničke vrijednosne papire iz stava (1) tačke a) - d) ovog člana koje koristi kao kolateral, niti može utvrditi korektivni faktor manji od 20% za ostale vrijednosne papire.
  - b) ukoliko postoji neusklađenost između dospijeća izloženosti i dospijeća ostalog prihvatljivog kolaterala, ostali prihvatljivi kolateral priznaje se prilikom utvrđivanja očekivanih kreditnih gubitaka samo u slučaju ako je njegovo dospijeće jednako ili duže od dospijeća izloženosti.
  - c) garancije i kontragarancije treba da ispunjavaju uslove i zahtjeve iz čl. 84. - 86. Odluke o izračunavanju kapitala banke.

5. Računovodstveni tretman materijalne imovine stečene u postupku naplate potraživanja

Član 32.

Računovodstveni tretman

- (1) Računovodstveni tretman materijalne imovine koju je banka primila kao potpunu ili djelimičnu otplatu potraživanja (u daljem tekstu: stečena materijalna imovina) zavisi od namjere nadležnih organa banke o daljem postupanju s tom imovinom.
- (2) Banka stečenu materijalnu imovinu priznaje u svojim finansijskim izvještajima kada nadležni sud donese Rješenje o dosudi ili drugi ekvivalentan dokument, te isto postane pravosnažno ili na datum kada stekne imovinu vansudskom nagodbom.

- (3) U slučaju da banka stečenu materijalnu imovinu nema namjeru koristiti u vlastite svrhe, istu je prilikom početnog priznavanja dužna evidentirati po nižoj od sljedećih vrijednosti:
  - a) Iznosa neto knjigovodstvene vrijednosti potraživanja banke. U slučaju da je visina knjigovodstveno evidentiranih očekivanih kreditnih gubitaka jednaka visini potraživanja, banka će stečenu materijalnu imovinu evidentirati po tehničkoj vrijednosti u iznosu od 1 KM.
  - b) Procijenjenoj fer vrijednosti od strane nezavisnog procjenitelja umanjenoj za očekivane troškove prodaje. Troškovi prodaje jesu troškovi koji su direktno povezani sa prodajom kao, npr., troškovi notara, porez, sudske takse i sl.
- (4) Banka ni u jednom slučaju ne smije iskazivati prihod ni po kakvom osnovu prilikom sticanja materijalne imovine koju je primila kao potpunu ili djelimičnu otplatu dugova sve do njene prodaje.
- (5) U slučaju da banka stečenu materijalnu imovinu nema namjeru koristiti u vlastite svrhe, dužna je da, u skladu sa svojim internim aktima, donese odluku i odgovarajući plan o prodaji i provodi aktivnu politiku prodaje te imovine.
- (6) Uprava banke dužna je, minimalno kvartalno, izvijestiti nadzorni odbor o obimu i vrsti stečene materijalne imovine, kao i poduzetim aktivnostima na prodaji, odnosno ispunjenju plana prodaje iz prethodnog stava ovog člana.
- (7) Banka je dužna vršiti naknadnu procjenu stečene materijalne imovine od strane nezavisnog procjenitelja u skladu sa internim aktima banke, te o istoj voditi odgovarajuću vanbilansnu/pomoćnu evidenciju, osim u slučajevima kada njena evidentirana vrijednost iznosi 1 KM.
- (8) U slučaju da banka ne proda stečenu materijalnu imovinu u roku od tri godine od datuma početnog priznavanja iste u knjigama banke, dužna je njenu vrijednost svesti na 1 KM.
- (9) U slučaju da banka ne proda stečenu materijalnu imovinu koja je evidentirana u knjigama banke prije 01.01.2019. godine, dužna je vrijednost iste svesti na 1 KM u roku od dvije godine od dana početka primjene ove odluke. Za materijalnu imovinu stečenu nakon 01.01.2019. godine primjenjuje se stav (8) ovog člana.

6. Izvještavanje Agencije i prijelazne i završne odredbe

Član 33.

Izvještavanje Agencije

- (1) Banka je dužna izvještavati Agenciju o izloženostima raspoređenim u nivoe kreditnog rizika u skladu sa odredbama ove odluke.
- (2) Izvještaje iz stava (1) ovog člana banka je dužna dostavljati u obliku, na način i u rokovima propisanim Odlukom o izvještajima koje banka dostavlja Agenciji za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine.

Član 34.

Prijelazne i završne odredbe

- (1) Direktor Agencije će u roku od 60 (šezdeset) dana od dana stupanja na snagu ove odluke donijeti Uputstvo za klasifikaciju i vrednovanje finansijske aktive iz člana 1. stava (5) ove odluke.
- (2) Banka je dužna obračunati efekte primjene ove odluke sa stanjem na dan 31.12.2019. godine, odnosno početnim stanjem na dan 01.01.2020. godine, evidentirati ih na računima kapitala i iskazati u redovnom osnovnom kapitalu. Efekti prve primjene predstavljaju razliku između očekivanih kreditnih gubitaka utvrđenih u skladu sa odredbama ove odluke i onih koje je banka utvrdila i knjigovodstveno evidentirala u skladu sa svojom internom

metodologijom, a u slučaju kada su tako utvrđeni očekivani kreditni gubici manji. Banka je dužna da efekte izračuna za svaku pojedinačnu izloženost.

- (3) Član 25. stav (5) primjenjuje se za izloženosti koje su restrukturirane nakon 01.01.2018. godine.
- (4) Danom početka primjene ove odluke prestaje da važi:
  - a) Odluka o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka ("Službene novine Federacije BiH", br. 85/11 - Prečišćeni tekst, 33/12-Ispravka i 15/13),
  - b) Odluka o izvještavanju o nesolidnim komitentima koji se smatraju specijalnim kreditnim rizikom banaka ("Službene novine Federacije BiH", broj 3/03).
- (5) Do datuma početka primjene ove odluke banka je u obavezi Agenciji dostavljati "Izveštaj o klasifikaciji aktive i listu nekvalitetne aktive" - Obrazac broj 2 (tabele A1 i A2) u skladu sa članom 25. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka.

Član 35.

Stupanje na snagu

- (1) Ova odluka stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenim novinama Federacije BiH", a primjenjuje se od 01.01.2020. godine.

Broj U.O.-34-03/19

20. juna 2019. godine, Sarajevo

Predsjednica

Upravnog odbora

Mr. sc. Ljerka Marić, s.r.